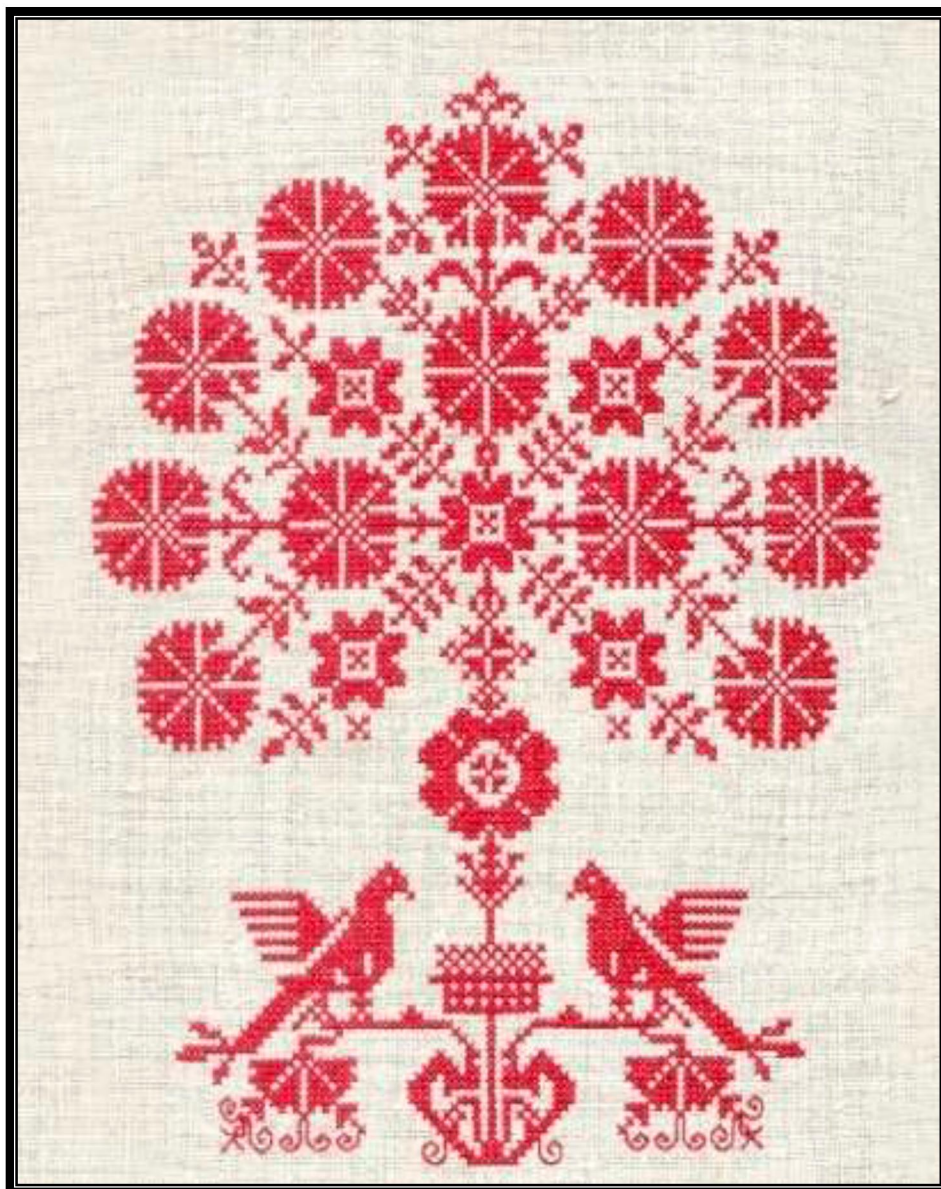

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Київський університет імені Бориса Грінченка
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»**

ПОЕТИКА ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Матеріали

Всеукраїнської наукової конференції

Херсон

2018

УДК 82.09 : 82-1/9
ББК 83.01
П45

**Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Херсонського державного університету
(протокол № 12 від 17 травня 2018 року)**

Редакційна колегія

- Алла Демченко** – завідувач кафедри української літератури
Херсонського державного університету, кандидат
філологічних наук, доцент
- Тетяна Цепкало** – викладач кафедри української літератури
Херсонського державного університету

Рецензенти

- Ніна Ільїнська** – завідувач загальноуніверситетської кафедри світової літератури і
культури імені проф. О.Мішукова Херсонського державного
університету, доктор філологічних наук, професор
- Антоніна Ляшкевич** – заступник декана з навчально-методичної роботи факультету
суднової енергетики Херсонської державної морської академії,
кандидат педагогічних наук, доцент

Поетика художнього тексту. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції
П45 (Херсон, 18-19 травня 2018 року) / Херс. держ. ун-т. – Херсон : ХДУ, 2018. – 114 с.

У збірнику матеріалів наукової конференції вміщено тези з актуальних проблем поетики
художнього тексту. порушені питання розглядаються на літературознавчому, лінгвістичному та
методичному рівнях.

Видання адресоване науковцям, аспірантам, студентам, вчителям-філологам.

**УДК 82.09 : 82-1/9
ББК 83.01**

Колектив укладачів, 2018
ХДУ, 2018

ЗМІСТ

Авксентьєва Галина, Іскова Марія. Особливості використання засобів психологізму в повісті Ю. Іздрика «Острів КРК».....	6
Атаманчук Вікторія. Структура конфлікту у трагедії Людмили Старицької-Черняхівської «Іван Мазепа».....	8
Бабійчук Тамара . Роман «Життя після кохання» Петра Білоуса на заняттях з літератури в педагогічному коледжі.....	10
Балла Евеліна. Поетика ліризму в малій прозі Р. Іваничука.....	12
Барчан Валентина. Поезія кінця ХІХ - першої половини ХХ ст. як об'єкт наукових студій Лідії Голомб.....	14
Бахтіарова Тетяна. Екзистенціал самотності у романі «Щоденник страченої» Марії Матіос.....	17
Бердник Олена. Поетика смислотворення алюзивної складової вірша Лесі Українки «І ти колись боролась, мов Ізраїль...»	19
Белєхова Лариса. Поетика віршованих текстів у концептуальному вимірі (досвід зіставного аналізу творів американських і українських авторів).....	23
Бикова Тетяна. Художнє моделювання образу вигнанця в українській літературі початку ХХ століття.....	25
Бокшань Галина. Поетика характеротворення в романі Юрія Винничука «Цензор снів»...	27
Бура Ірина. Психоаналітичний аспект повісті Докії Гуменної «Небесний змій».....	29
Гайдаєнко Ірина. Лінгвостилістика чуттєвих назв у творах Яра Славутича	31
Галак Інна. Роль хронотопу в поетиці оповідання Федора Одрача «За Стир!».....	33
Горбонос Ольга. Народна казка як генотип : художньо-прагматичний аспект.....	35
Гришина Євгенія. Дієслово як засіб репрезентації маскулінності та фемінінності в художньому дискурсі.....	37
Гук Ольга. Становлення ідентичності жанру есе. Ретроспективно-методологічний аспект...	39
Демченко Алла. Інтермедіальність роману С. Жадана «Ворошиловград»	41
Демченко Володимир. Художній текст як інформаційний квест для читача (на матеріалі збірника коротких історій Б. Акуніна «Жизнь замечательных людей и зверей»)	44
Іванова Оксана. Застосування оригінальних художніх текстів у навчанні іноземної мови...	46
Корівчак Людмила. Духовні цінності у творчості М. Черняхівського.....	48
Кузьма Оксана. Урбаністичні мотиви в поезії С. Черкасенка (цикл «Місто»).....	51
Кучерява Оксана, Біюла Катерина. Мовно-образне вираження концепту «Надія» в повісті М. Коцюбинського «Fata morgana».....	53

Лукьяненко Дарія. Концепт «Україна» в інтерпретації Братів Капранових.....	55
Мартиросян Альбіна. Функціональні особливості художнього дискурсу	57
Мархоцька Анастасія. Поезія Василя Стуса у критичному фокусі Богдана Рубчак.....	59
Марченко Дар'я. Гібридність мовленнєвого акту згоди / незгоди.....	61
Мелешко Віра. П'єса «На Кожум'яках» Івана Нечуя-Левицького: особливості жанру.....	63
Мелконян Валентина. Лексико-фразеологічні засоби презентації емоцій в сучасному англійському тексті.....	65
Окуневич Тетяна. Стилiстичні функції термінів у творах наукової фантастики.....	68
Осьмак Ніна. Християнські мотиви творчості Богдана Лепкого та Катрі Гриневичевої ...	70
Підпригора Світлана. «Розірваний» текст Мирослава Ягоди : неklasична естетика твору «Война малого жорстокого числа».....	72
Плющ Ольга. Інценізація як ефективна нестандартна форма вивчення та аналізу художнього твору на уроках української літератури та в позаурочний час	74
Погребенник Володимир. Поетика публіцистичної й есеїстичної Шевченкіани Романа Олійника-Рахманного.....	76
Розмариця Світлана. Поетика характеротворення у романі Пилипа Капельгородського «Шурган».....	78
Руссова Владлена. Опоетизоване довкілля «Повісті про наш степ широкополий» М. Аркаса- третього.....	80
Семашко Тетяна. Прийоми реалізації стереотипів у художньому дискурсі	82
Слижук Олеся. «Подружіть із Миколкою...»: «Миколчині історії» Марини Павленко на уроці позакласного читання в 7 класі.....	84
Стаднік Ірина. Образ «загубленої генерації» 1990-х років у романі С. Жадана «Інтернат»..	86
Стадніченко Ольга. Жанрові особливості «Спогадів» Дмитра Павличка.....	88
Староста Олександр. Поетика ліричних портретів у поезії Володимира Самійленка ...	90
Тиховська Оксана. Образ долі в народних віруваннях Закарпаття.....	90
Токмань Ганна. Поетика мотиву кохання до черниці в збірці «Китиці часу» Тодося Осьмачки.....	95
Фефелова Карина, Яценко Марина. Дискурс: лінгвістичні параметри та класифікація.....	97
Хижняк Ірина, Гураль Вікторія. Реалізація музичного покликання в літературній творчості Ольги Кобилянської: поетика мелодійності в новелі «Valse melancholique».....	99
Цапів Алла. Поетика наративу в австралійських оповіданнях для дітей. «Poetics of the narrative in the Australian short stories for children».....	101

Цепкало Тетяна. Міфологема місяця в романі Валерія Шевчука «Око прірви»	101
Чаура Наталія. Зони перетину публіцистичних та есеїстичних текстів на сторінках журналу «Кур'єр Кривбасу».....	105
Чухонцева Наталія. Міфологеми першостихій у ліриці Емми Андієвської (на прикладі збірки«Хвилі»).....	108
Немченко Іван. Строфіка та метрика збірки «За дротами» Андрія Легота.....	110
Васильєва Катерина. Поетика збірки «Наодинці з Богом» Олекси Різніківа.....	112

Балла Евеліна

м. Ужгород

evelina.balla76@gmail.com

ПОЕТИКА ЛІРИЗМУ В МАЛІЙ ПРОЗІ Р. ІВАНИЧУКА

Посутньою ознакою прози другої половини ХХ ст. є тенденція до ліризації епічного письма. Ліричне начало зримо проступає в ранніх новелах Є. Гуцала, В. Дрозда, В. Симоненка, Гр. Тютюнника, В. Шевчука.

Ліризм є також прикметною рисою прози Р. Іваничука – письменника, ім'я якого насамперед асоціюється з бурхливим розвитком історичного роману в другій половині ХХ століття. Заслуговує на увагу й емоційно витончена, художньо довершена новелістика митця.

До детального вивчення цієї частини спадщини талановитого романіста звернулася Ю. Колядич. Серед прикмет творчого почерку Іваничука-новеліста дослідниця виокремила такі: «...як і різножанровим прозовим мініатюрам ранніх модерністів, малій епічній формі Р.Іваничука притаманні внутрішній монолог, внутрішній діалог, настроєвість, ліризм, акцент на подіях внутрішнього плану, послаблення зовнішнього сюжету, прихильність до жанру поезій у прозі» [2].

Жанрову специфіку малої прози Р. Іваничука простежив С. Микуш. Дослідник особливу увагу звернув на «поетичність» епічного письма митця і зазначив: «Відчувається піднесено романтичний стиль стефаниківського письма, підправлений сильним струменем ліризму Іваничукового серця. Можемо стверджувати, що всі речі так званої малої прози письменника пройняті отим романтично-збудженим серпанком із великою дозою почуття» [3, с. 106-107].

У своїй науковій розвідці ми поставили перед собою завдання – простежити елементи поетики ліризму в новелістиці Р. Іваничука. З цією метою звернулися до збірки «Одна хлібина на двох», до якої увійшли, як зазначено у підзаголовку, «новели про любов». Тема кохання у найрізноманітніших її іпостасях справді є наскрізною в аналізованій збірці. Вона ж і задає книжці тон інтимності та ліричності.

Але не тільки тематичний вектор зумовлює ліричну тональність творів, що увійшли до збірки. У першу чергу, вона програмується душевною організацією самого творця художнього тексту, адже прозове письмо Р. Іваничука (а в цьому переконує й аналіз його історичних романів, насичених авторськими рефлексіями, інкрустованих народними піснями тощо) наснажене суб'єктивністю. Голос відавторського наратора, а точніше його внутрішній, емоційний стан, ніби прожектор, освітлює все художнє полотно.

Ліричного ареалу надає творам і те, що події у більшості з них відтворюються у модусі спогаду. Як відомо, людська пам'ять має властивість зберігати ті картини з минулого, які найбільше вразили, залишили емоційний слід. Відповідно повернення до них викликає нові спалахи емоцій, наповнюючи художній текст амплітудою переживань, що передаються й реципієнту.

У цьому переконує, зокрема, аналіз ліричного образка «Бузьків огонь», яким відкривається збірка «Одна хлібина на двох». Твір має імпресіоністичний зачин, що водночас виконує і роль обрамлення: *«Тонконогі, високі, головки – зірочками, червоні й незапашні, ростуть на мочаруватих левадах квіти. Це бузьків огонь»* [1, с. 13]. Саме образ цих квітів оживлює в пам'яті оповідача теплий спомин дитинства – шкільної пори і першої дитячої симпатії: *«Не можу ніколи байдуже пройти мимо. З теплим тремтінням у грудях, як на побачення з коханою, іду, зриваю, а далекий спомин тугою і ласкою пестить серце»* [1, с. 13]. Оце тепле тремтіння в душі оповідача передається й читачеві, адже автор майстерно застосовує повтори (синтаксичні та ключових художніх деталей, ритмізує мову, використовує питальні конструкції, художній прийом градації. Все це створює сугестивний ефект і дає підстави зарахувати твір до лірико-імпресіоністичної новели-мініатюри.

Прийом ретроспекції автор застосовує у кількох творах аналізованої збірки. У цьому аспекті варто звернути увагу на новелу «Настуня», у якій сучасне оживлює спогади 30-літньої давності, що емоційно зігріває розповідь. Картини з минулого, мов слайди, накладаються на події, що відбуваються тут і зараз. У такий спосіб створюється цікава художня аплікація, заснована якраз на емоційних, почуттєвих аналогіях. Зовнішньо-подієва фактура в подібних творах має другорядне значення, на перший же план виходить проекція внутрішнього світу оповідача.

Сприяє інтенсифікації почуттєвого начала й відповідне нарративне вирішення. У збірці переважають твори з я-оповідною формою нарративу, що дає змогу більш рельєфно оприявити емоційні переживання ліричного героя чи персонажа («Злочин», «Порвана фотокарточка», «Відплата», «В дорозі», «Тополина заметіль» та ін.). Останній із названих творів присвячено дружині, йому властива інтенсивна образність, метафоричність, градація почуттів, риторичні фігури, повторення ключових зорових та слухових образів.

Ключем до розуміння й сприйняття малої прози Р. Іваничука є твір «Nota bene!», написаний у жанрі ліричної сповіді. Тут оповідач «оголює» перед реципієнтом свій внутрішній світ, ділиться секретами творчості, джерелами натхнення, тими моментами, які викликають спалахи осяяння і здивування перед навколишнім світом. Сам же автор формулу своєї творчої настроєності висловлює так: *«Душа відкрита, як осінній ліс...»* [1, с. 158].

Отже, у малій прозі Р. Іваничука простежується питома роль ліричного начала, що виявляється у її неабиякій емоційній наснаженості, відповідній наративній структурі та жанровому оформленні (ліричний образок, поезія в прозі тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іваничук Р. Одна хлібина на двох: Новели про любов / Роман Іваничук. – Львів: Срібне слово, 2004. – 160 с.
2. Колядич Ю. Особливості поетики малої прози Романа Іваничука: автореф. ... канд. філол. наук. 10.01.01 – українська література [Електронний ресурс] / Юлія Володимирівна Колядич. – К., 2008. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
3. Микуш С. Поетика Р. Іваничука-новеліста / Степан Микуш // Меч і мисль: творчість Романа Іваничука у національних вимірах української культури: зб. наук. праць. Серія «Українська філологія : щколи, постаті, проблеми». – Львів; Ужгород: Гражда, 2009. – Вип. 9. – С. 105-110.